

Dr. HORVÁTH Szilvia:

***Az Európai Közösség éghajlatváltozás
elleni politikájának kezdeteiről***

1. Bevezetés

Az Európai Közösség a környezeti politikája alakítása során a környezetjogi eszközök széles palettáját alkalmazza. Környezetpolitikai eszköznek tekinthetünk minden olyan közösségi intézkedést, amellyel a Közösség az EK-Szerződésben rögzített ⁽¹⁾ környezetpolitikai célkitűzéseit kívánja megvalósítani. Vizsgálatunk középpontjában álló éghajlatváltozás elleni intézkedések kitűzött célja, hogy megakadályozza az üvegházhatású gázok meghatározott szint feletti kibocsátását. E konkrét cél a Római Szerződésben megfogalmazott általános célkitűzések közül „a környezet minőségének megőrzése, védelme és javítása” ⁽²⁾ körébe utalható, de „az emberi egészség védelme és a regionális vagy világméretű környezeti problémák leküzdésére irányuló intézkedések ösztönzése nemzetközi szinten”, ⁽³⁾ mint közösségi környezetpolitikai célkitűzés is szoros összefüggést mutat az éghajlatváltozás elleni védelemmel, így az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, mint konkrét céllal.

Egy másik megközelítést alkalmazva megállapíthatjuk, hogy a klíma védelme (éghajlatváltozás elleni védelem ⁽⁴⁾), ebben a konkrét megfogalmazásban nem szerepel az EK-Szerződésben, különösen annak 2. és 3. cikkeiben rögzített közösségi feladatok, közösségi politikák és tevékenységek között, mégis a klímavédelmet a

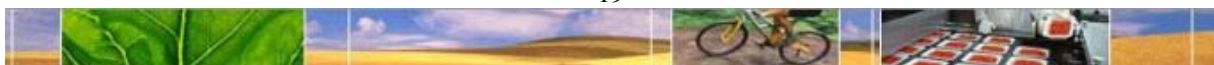
Szilvia HORVÁTH:

***Über die Anfänge der Klimapolitik der
Europäischen Gemeinschaft***

1. Einführung

Die Europäische Gemeinschaft wendet bei der Gestaltung ihrer Umweltpolitik eine breite Palette der Umweltinstrumente an. Als Umweltinstrumente können alle gemeinschaftliche Maßnahmen betrachtet werden, durch die die Gemeinschaft die im Römer Vertrag erlassenen Zielsetzungen ⁽¹⁾ verwirklichen möchte. Im Mittelpunkt unserer Untersuchung steht das Ziel des Klimaschutzes: das Emittieren der Treibhausgase über einem bestimmten Niveau zu vermeiden. Dieses konkrete Ziel ist unter den im Römer Vertrag geregelten allgemeinen Zielsetzungen unter die „Erhaltung und Schutz der Umwelt sowie Verbesserung ihrer Qualität“ ⁽²⁾ zu weisen. Aber der „Schutz der menschlichen Gesundheit“ und die „Förderung von Maßnahmen auf internationaler Ebene zur Bewältigung regionaler oder globaler Umweltprobleme“, ⁽³⁾ als gemeinschaftliche Zielsetzungen zeigen auch einen engen Zusammenhang mit dem Klimaschutz, als konkretem Ziel.

Ein anderes Herangehen anwendend kann festgestellt werden, dass der Klimaschutz in dieser konkreten Abfassung im Römer Vertrag, besonders unter den in den Artikeln 2 und 3 erlassenen gemeinschaftlichen Aufgaben, Politiken und Tätigkeiten nicht zu finden ist, trotzdem muss der Klimaschutz als ein Teilaspekt oder Teilaufgabe des

közösségi környezetvédelem egyik részaspektusaként, vagy részfeladatként kell értelmeznünk, amely maga is egy keresztbenfekvő feladatkört határoz meg. Mivel a környezetvédelem maga ma már közösségi feladatként elismert,⁽⁵⁾ a Közösség a klímavédelem vonatkozásában teljes körű kompetenciával rendelkezik, hiszen az éghajlatváltozás elleni fellépés a környezet védelmének egyik részfeladata.⁽⁶⁾ Erre tekintettel kezdte meg a Közösség a klímaváltozás elleni cselekvést. A klímavédelem egy, az integráció alapelveire⁽⁷⁾ épülő közösségi feladat, amely a Közösség több feladatterületét, politikáját (közlekedés, környezetvédelem, ipar, mezőgazdaság, energiapolitika) érinti.

Az éghajlatváltozás okai között ugyanis számos olyan probléma szerepel, amely megoldása és szabályozása elsődlegesen nem a környezetvédelemhez kapcsolódik. Így például az ipar, a mezőgazdaság, az energiatermelés és a közlekedés által kibocsátott, az éghajlatváltozásért elsődlegesen felelőssé tehető üvegházhatású gázok nagymértékben gyorsítják és erősítik az éghajlatváltozás káros hatásait,⁽⁸⁾ ezért elsődlegesen ezeken a területeken kell megfelelő intézkedések meghozatalával fellépni. Éppen az érintett területek nagy számára tekintettel a Közösség éghajlatváltozás elleni politikája igen változatos és szerteágazó képet mutat.

2. A Közösség éghajlatváltozás elleni politikája a Kiotói Jegyzőkönyv elfogadása előtt

Az Európai Közösség már a Kiotói Jegyzőkönyv – mint az üvegházhatású gázok kibocsátása csökkentése érdekében elfogadott nemzetközi megállapodás – tervezetének előkészítése

gemeinschaftlichen Umweltschutzes betrachtet werden, der selber eine querliegende Aufgabe bestimmt. Da der Umweltschutz selbst heute schon als Gemeinschaftsaufgabe anerkannt ist,⁽⁴⁾ verfügt die Gemeinschaft vollkommen über Kompetenz im Zusammenhang mit dem Umweltschutz, da der Klimaschutz eine Teilaufgabe des Umweltschutzes ist.⁽⁵⁾ Dementsprechend hat die Gemeinschaft mit der Tätigkeit auf dem Gebiet des Klimaschutzes begonnen. Der Klimaschutz ist eine auf dem Grundprinzip der Integration⁽⁶⁾ basierende Gemeinschaftsaufgabe, die mehrere Tätigkeitsbereiche, Politiken der Gemeinschaft (Verkehr, Umweltschutz, Industrie, Landwirtschaft) betrifft.

Unter den Ursachen des Klimaschutzes sind mehrere solche Probleme zu finden, deren Lösung und Regelung in erster Linie nicht mit dem Umweltschutz in Verbindung steht. So z.B. die durch die Industrie, die Landwirtschaft, die Energieerzeugung und den Verkehr emittierten Treibhausgase beschleunigen und stärken im großen Masse die schädlichen Wirkungen⁽⁷⁾ der Klimaänderung, da wegen der Klimaänderung sollen größtenteils die Treibhausgase verantwortlich gemacht werden. Deswegen muss man vor allem auf diesen Gebieten durch entsprechende Maßnahmen auftreten. Gerade mit Rücksicht auf die große Anzahl der betreffenden Gebiete zeigt die Klimapolitik der Gemeinschaft ein vielseitiges und verzweigtes Bild.

2. Die Klimapolitik der Gemeinschaft vor dem Kiotoer Protokoll

Die Gemeinschaft hat sich schon vor der Annahme des Entwurfes des Kiotoer Protokolls – als internationale Vereinbarung für die Reduzierung des Emittierens der Treibhausgase – mit dem globalen

előtt foglalkozott a globális problémával, melynek keretében az alábbi dokumentumok kerültek elfogadásra:

Az Európai Parlament 1986 szeptemberében kiadott egy állásfoglalást ⁽⁹⁾ egy önálló EK-környezeti politikáról: „*Intézkedések a növekvő CO₂-koncentrációval szemben az atmoszférában (üvegházhatás)*” címmel, ⁽¹⁰⁾ majd a Bizottság 1988-ban elkészítette első közleményét a Tanács részére „*Az üvegházhatás és a Közösség*” címmel, ⁽¹¹⁾ ezt követően a Tanács állásfoglalás tervezet ⁽¹²⁾ dolgozott ki azonos címmel. Ebben az állásfoglalásban ⁽¹³⁾ („*Az üvegházhatás és a Közösség*”) a Tanács a maga részéről is megerősítette annak szükségességét és sürgősségét, hogy a Közösségnek intézkedéseket kell fogantatnia az üvegházhatás ellen.

Az Európai Tanács 1990 júniusában Dublinban tartott ülésén egyrészt kezdeményezte az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését célzó stratégiák és célkitűzések globális szinten való megállapítását, ⁽¹⁴⁾ másrészt felkérte a Bizottságot konkrét klímavédelmi intézkedésekre vonatkozó tervezet elkészítésére, ⁽¹⁵⁾ mindenek előtt a CO₂-kibocsátásokkal szemben. ⁽¹⁶⁾ A környezetvédelmi és energiaügyi miniszteri összetételben üléselő Tanács ⁽¹⁷⁾ 1990. október 29-ei ⁽¹⁸⁾ és 1991. december 13-ai ⁽¹⁹⁾ nyilatkozataival elérte, hogy a Közösség politikailag a CO₂-kibocsátások stabilizálása érdekében 2000-ig az 1990-es szint elérésére vállaljon kötelezettséget.

Fenti dokumentumok által elindított folyamat teremtette meg a Közösség környezeti politikáján belül a klímavédelem alapjait. ⁽²⁰⁾

Problem befasst, in dessen Rahmen die folgenden Dokumente angenommen wurden:

Das Europäische Parlament hat im September 1986 eine Stellungnahme⁽⁸⁾ über eine selbständige EG-Umweltpolitik mit dem Titel ⁽⁹⁾ „Entschliebung zu Maßnahmen gegen die zunehmende CO₂-Konzentration in der Atmosphäre (Treibhauseffekt)“ veröffentlicht, dann hat die Kommission ihre erste Mitteilung ⁽¹⁰⁾ in 1988 an den Rat mit dem Titel: „Der Treibhauseffekt und die Gemeinschaft“ fertiggestellt, dann hat der Rat seinen ersten Entwurf einer Stellungnahme⁽¹¹⁾ unter dem gleichen Titel ausgearbeitet. In dieser Stellungnahme⁽¹²⁾ hat der Rat auch von seiner Seite die Notwendigkeit und die Dringlichkeit unterstrichen, dass die Gemeinschaft Maßnahmen gegen die Klimaveränderung treffen solle.

In der Dubliner Sitzung (Juni 1990) hat der Europäische Rat einerseits die Fertigstellung der Strategien und Zielsetzungen für die Reduzierung des Emittierens der Treibhausgase auf globaler Ebene angeregt,⁽¹³⁾ andererseits hat er die Kommission beauftragt, einen Entwurf konkreter Klimaschutzmaßnahmen fertigzustellen,⁽¹⁴⁾ vor allem gegenüber der CO₂-Emissionen.⁽¹⁵⁾ Der gemeinsame Umwelt- und Energierat⁽¹⁶⁾ hat mit ihren Erklärungen vom 29. Oktober 1990 ⁽¹⁷⁾ und 13. Dezember 1991 ⁽¹⁸⁾ erreicht, dass sich die Gemeinschaft politisch auf Gemeinschaftsebene verpflichtet hat, die CO₂ Emissionen zu stabilisieren, bis 2000 das Niveau von 1990 zu erreichen.

Diese Dokumente haben innerhalb der Umweltpolitik der Gemeinschaft die Grundzüge des Klimaschutzes niedergelegt. ⁽¹⁹⁾

2.1. A jogalapról

A Közösség és annak tagállamai között fennálló hatásköri megosztás szabályai szerint a Közösség csak abban az esetben alkothat jogot az adott területen, amennyiben erre az EK-Szerződés valamely rendelkezése feljogosítja⁽²¹⁾ Joggal merül fel tehát a kérdés, hogy a klímavédelem kapcsán mely rendelkezést tekinthetjük jogalapról? A klímavédelem napirendre kerülésével párhuzamosan került be (az Egységes Európai Okmány rendelkezéseivel)⁽²²⁾ az EK-Szerződésbe önálló címként a Környezet,⁽²³⁾ amely ezáltal lehetővé tette, hogy a klímavédelem területén meghozandó intézkedéseket (a pusztán környezetvédelmi intézkedéseket), mint környezetvédelmi intézkedéseket, immáron az EK-Szerződés 175. cikkére (korábbi 130s. cikk) támaszkodva fogadhassa el a Közösség.

Amennyiben abból az álláspontból indulunk ki, hogy a klímavédelem, mint közösségi feladat, a „környezetvédelem” gyűjtőfogalma alá tartozik, annak részaspektusa és keresztbenfekvő terület, előfordulhat, hogy valamely jogszabály, amely ténylegesen a klíma védelmét szolgálja, ugyanakkor a Közösség más céljait is érinti. Így a Környezet cím rendelkezésein túl, az adott jogszabály megalkotásakor az EK-Szerződés további rendelkezései is alkalmasak lehetnek a jogalap meghatározására. Ilyen lehet például: az EK-Szerződés 37. cikke (korábbi 43. cikk) a mezőgazdaság, 71. cikke (korábbi 75. cikk) a közlekedés, 94. és 95. cikkei (korábbi 100. és 100a. cikkek) a jogszabályok közelítése, 133. cikke (korábbi 113. cikk) a közös kereskedelmi politika tárgykörben rögzített rendelkezések. Annak eldöntése, hogy az

2.1 Zu der Rechtsgrundlage

Nach den Kompetenzregelungen zwischen der Gemeinschaft und der Mitgliedstaaten kann die Gemeinschaft nur in dem Fall auf dem bestimmten Gebiet Rechtsnormen verabschieden, wenn eine Bestimmung des EG-Vertrags sie dazu berechtigt.⁽²⁰⁾ Mit Recht stellt sich die Frage, welche Bestimmung kann im Zusammenhang mit dem Klimaschutz als Rechtsgrundlage betrachtet werden? Parallel mit dem Auftreten des Klimaschutzes an der Tagesordnung der Gemeinschaft, wurde „Die Umwelt“⁽²¹⁾ als eigenständiger Titel in den EG-Vertrag aufgenommen (durch die Bestimmungen der Einheitlichen Europäischen Akte),⁽²²⁾ was ermöglicht hat, dass die Gemeinschaft die Maßnahmen auf dem Gebiet des Klimaschutzes (die reine Umweltmaßnahmen), als Umweltmaßnahmen, auf den Artikel 175 des EG-Vertrages gestützt, erlassen kann.

Wenn wir vom Standpunkt ausgehen, dass der Klimaschutz, als gemeinschaftliche Aufgabe, unter den Sammelbegriff „Umweltschutz“ fällt, dessen Teilaspekt und ein querliegendes Gebiet ist, kann vollkommen vorkommen, dass eine Rechtsnorm, die tatsächlich dem Ziel des Umweltschutzes dient, auch andere Ziele der Gemeinschaft betrifft. So neben den Bestimmungen des Titels „Umwelt“ können auch andere Bestimmungen des EG-Vertrages bei der Verabschiedung einer Rechtsnorm als Rechtsgrundlage angewandt werden, z.B. auf den folgenden Gebieten: Art. 37 (Landwirtschaft), Art. 71 (Verkehr), Art. 94 und 95 (Harmonisierung der Rechtsnormen), Art. 133 des EG-Vertrages (Gemeinsame Handelspolitik). Auf welche Rechtsgrundlage gestützt die Gemeinschaft die bestimmte Rechtsnorm erlässt, hängt immer vom

adott jogszabályt mely jogalpra támaszkodva fogadja el a Közösség, mindig a konkrét esettől függ. Ennek további oka azon sajátosság is, miszerint az éghajlatváltozásért leginkább felelős üvegházhatású gázok kibocsátása (itt mindenkor az antropogén eredetű és nem a természetes kibocsátást kell szem előtt tartanuk) számos szektorális, így számos egyéb közösségi politikát érintő területen történik. Így találkozhatunk üvegházhatású gázok kibocsátásával többek között: a mezőgazdaságban, az iparban, a közlekedésben, az energiatermelésben.

Mielőtt a Közösség konkrét klímavédelmi intézkedéseket fogadott volna el, számos olyan intézkedést tett más ágazati területeken, amelyek pozitívan befolyásolták a klíma védelmét, többnyire ekkor még a klímavédelem tudatos szándéka nélkül.

Mivel azonban ezen intézkedések pozitív hatásai a klíma védelmére vitathatatlanok, e területek közül a legjelentősebbek: a levegővédelem, az ózonréteg védelme, az energiapolitika és a közlekedés területén vizsgáljuk meg az elfogadott jogszabályokat, amelyek „pozitív mellékhatása” a klíma védelme.

2.2. Levegővédelem területén elfogadott intézkedések

A levegő védelme érdekében elfogadott intézkedések alapvetően alkalmasak a klíma védelmére, jóllehet sokkal régebbi múlttal rendelkeznek, mint a Közösség klímapolitikája. A levegő minőségének megőrzése, illetve javítása érdekében elfogadott első jogszabályok szándékoltan még nem a klíma védelmét, de még nem is a

konkreten Fall ab. Der weitere Grund dafür ist auch die Besonderheit, dass das Emittieren der für den Klimaschutz verantwortlichen Treibhausgase (hier muss vor allem das anthropogene und nicht das natürliche Emittieren vor Augen gehalten werden) auf zahlreichen sektoralen Gebieten stattfindet, und deswegen mehreren gemeinschaftlichen Politiken betrifft. So können wir Treibhausgasemissionen vor allem in der Landwirtschaft, in der Industrie, im Verkehr und in der Energieerzeugung treffen.

Bevor die Gemeinschaft konkrete Klimaschutzmaßnahmen getroffen hätte, hat sie auf anderen sektoralen Gebieten mehrere Maßnahmen getroffen, die den Klimaschutz positiv beeinflusst haben, zu der Zeit meistens noch ohne die bewusste Absicht des Klimaschutzes.

Da aber über die positiven Wirkungen dieser Maßnahmen auf den Klimaschutz nicht zu diskutieren ist, untersuchen wir die erlassenen Maßnahmen der bedeutendsten dieser Branchenpolitiken: die auf dem Gebiet des Luftqualitätsschutzes, des Schutzes der Ozonschicht, der Energiepolitik, des Verkehrs, deren „positive Nebenwirkung“ der Klimaschutz ist.

2.2 Maßnahmen auf dem Gebiet des Luftqualitätsschutzes

Die im Interesse des Luftqualitätsschutzes erlassenen Maßnahmen sind grundsätzlich geeignet, das Klima zu schützen, obwohl diese auf eine frühere Zeit zurückzuführen sind, als der Klimapolitik der Gemeinschaft. Die im Interesse der Erhaltung, bzw. Verbesserung der Qualität der Luft erlassenen ersten Rechtsnormen haben noch nicht absichtlich dem

környezet védelmét szolgálták, ezek csupán azok „mellékhatásaiként” jelentkeztek. Például szolgál erre a gépjárművek külső gyújtású motorjainak kipufogógázai által okozott levegőszennyezés elleni intézkedésekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 70/220/EGK tanácsi irányelv, ⁽²⁴⁾ melynek I. melléklet 1.4. pontja alapján az Irányelv értelmében „gázhalmazállapotú szennyezőanyagok”: a szén-monoxid és a szén-hidrogének. A szénhidrogének egyrészt másodlagos szennyező anyagok, mivel azok átalakulnak ózonná, másrészt a metán, mint szén-hidrogén maga is egy üvegházhatású gáz. Az egyes tagállamokban (az Irányelv a német és francia szabályozást említi példaként Preambulumában) eltérő tartalmú jogszabályok kerültek elfogadásra a gépjárművek külső gyújtású motorjainak kipufogógázai által okozott levegőszennyezésről, ezek az előírások gátolhatják a közös piac létrehozását és működését. Ebből következően szükségesnek mutatkozott, hogy valamennyi tagállam azonos előírásokkal rendelkezzen e témakörben. Ennek megfelelően az Irányelv e gépjárművek típusjóváhagyásának levegőszennyezéssel kapcsolatos egységes feltételeit rögzíti. Mindezek alapján vitathatatlan ezen irányelv klímavédelmi jelentősége, az pedig, hogy mindez csak az eredeti cél (egységes közös piac létrehozása) mellékhatása, az általa elért tényleges klímavédelmi eredmények tekintetében nem releváns. Később ezt az irányelvet módosította a 77/102/EGK bizottsági irányelv ⁽²⁵⁾ a gépjárművek külső gyújtású motorjainak kipufogógázai által okozott levegőszennyezés elleni intézkedésekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 70/220/EGK tanácsi irányelvnek a műszaki fejlődéshez történő hozzáigazításáról. A módosítással a szabályozás a klímavédelem szempontjából jelentős további szennyező anyaggal, a nitrogénoxidokkal került

Schutz des Klimas gedient, das ist nur als „Nebenwirkung“ dieser erschienen. Dafür dient als Beispiel die 70/220/EWG Richtlinie ⁽²³⁾ des Rates zur Angleichung der Rechtsvorschriften der Mitgliedstaaten über Maßnahmen gegen die Verunreinigung der Luft durch Abgase von Kraftfahrzeugmotoren mit Fremdzündung, nach deren Anhang I (Punkt 1.4) „Luftverunreinigende Gase“ im Sinne der Richtlinie Kohlenmonoxyd und Kohlenwasserstoffe sind. Kohlenwasserstoffe sind einerseits sekundär verunreinigende Stoffe, da diese sich zum Ozon verwandeln, andererseits der Methanals Kohlenwasserstoff selbst ein Treibhausgas ist. In den einzelnen Mitgliedstaaten (im Präambel der Richtlinie werden die deutschen und die französischen Regelungen als Beispiel erwähnt) wurden über die Verunreinigung der Luft durch Abgase von Kraftfahrzeugmotoren mit Fremdzündung Rechtsnormen mit verschiedenen Inhalten erlassen, diese können die Errichtung und das Funktionieren des gemeinsamen Binnenmarktes behindern. Hieraus ergibt sich die Notwendigkeit, dass alle Mitgliedstaaten in dieser Hinsicht über die gleichen Rechtsnormen verfügen. Dementsprechend werden in der Richtlinie die einheitlichen Bedingungen der mit der Luftverunreinigung zusammenhängenden Bedingungen für die Fahrzeugtypenerkennung geregelt. Aufgrund dessen ist über die Klimaschutzrelevanz dieser Richtlinie nicht zu diskutieren, und dass es nur die Nebenwirkung des ursprünglichen Zieles (die Errichtung des gemeinsamen Binnenmarktes) ist, ist im Hinblick auf die tatsächlichen Klimaschutzergebnisse, ohne Bedeutung. Später wurde diese Richtlinie durch die Richtlinie 77/102/EWG ⁽²⁴⁾ zur Anpassung der Richtlinie des Rates 70/220/EWG vom 20. März 1970 zur Angleichung der Rechtsvorschriften der Mitgliedstaaten über Maßnahmen gegen

kiegészítésre, amely szintén a másodlagos károsanyagok közé tartozik. A hetvenes években a Közösség további levegővédelmi irányelveket fogadott el, amelyek azonban rendszerint nem tartalmaztak korlátozásokat a klímaváltozás szempontjából releváns üvegházhatású gázok vonatkozásában.

A levegővédelem körében az ipari létesítmények által okozott levegőszennyezés elleni küzdeletről szóló 84/360/EGK tanácsi irányelvet⁽²⁶⁾ kell megemlítenünk, amely kizárólag eljárásjogi előírásokat tartalmazott a helyhez kötött ipari létesítményekre. Az Irányelv II. melléklete, amely a legfontosabb szennyező anyagok listáját tartalmazza, ugyan megnevezi a szennyező anyagok között az éghajlatváltozás szempontjából releváns üvegházhatású gázokat (kéndioxid és egyéb kénvegyületek, szénhidrogének), maga az Irányelv azonban határértékeket nem rögzít. Ezeket a tagállamok kötelesek az Irányelv rendelkezései alapján meghatározni.

A nitrogén-dioxidra vonatkozó levegőminőségi előírásokról szóló 85/203/EGK irányelv⁽²⁷⁾ ezzel szemben már kötelező immissziós határértékeket állapít meg a másodlagos szennyező anyag, a nitrogén-oxid vonatkozásában. Ezen Irányelv preambulum-bekezdéseiből kiderül, hogy „a nitrogén-dioxid mint kémiai előanyag szerepel a fotokémiai oxidánsok kialakulásában, amelyek károsak lehetnek az emberre és a környezetre nézve, és [...] a megelőző lépések csökkenthetik kialakulásukat.” Tehát az irányelv elsődleges célja az emberi egészség és

die Verunreinigung der Luft durch Abgase von Kraftfahrzeugmotoren mit Fremdzündung an den technischen Fortschritt geändert. Durch die Änderung wurde die Regelung mit einem weiteren hinsichtlich des Klimaschutzes relevanten verunreinigenden Stoff: mit dem Stickstoffoxid ergänzt, das auch zu den sekundären Schadstoffen gehört. In den 70er Jahren wurden in der Gemeinschaft weitere Luftqualitätsrechtsnormen erlassen, die meistens aber keine Begrenzungen hinsichtlich des Klimaschutzes relevanten Treibhausgase enthielten.

Im Bereich des Luftqualitätsschutzes muss noch die Richtlinie 84/360/EWG⁽²⁵⁾ des Rates zur Bekämpfung der Luftverunreinigung durch Industrieanlagen erwähnt werden, die ausschließlich verfahrensrechtliche Vorschriften für die Industrieanlagen enthalten hat. Obwohl der Anhang II der Richtlinie, der die Liste der wichtigsten Verunreinigungsstoffe enthält, erwähnt auch die hinsichtlich des Klimaschutzes relevanten Treibhausgase (Schwefeldioxid und andere Schwefelverbindungen, Kohlenwasserstoffe), die Richtlinie selbst enthält keine Grenzwerte. Diese müssen von den Mitgliedstaaten aufgrund der Bestimmungen der Richtlinie festgestellt werden.

Die Richtlinie 85/203/EWG⁽²⁶⁾ des Rates über Luftqualitätsnormen für Stickstoffdioxid stellt aber verpflichtende Immissionsgrenzwerte im Hinblick auf den sekundären Verunreinigungsstoff, den Stickstoffoxid fest. Aus den Erwägungsgründen dieser Richtlinie stellt sich heraus, dass: „Stickstoffdioxid begünstigt auch die Bildung photochemischer Oxidantien, die sich auf Mensch und Umwelt schädlich auswirken können; eine vorbeugende Maßnahme kann dazu beitragen, die Bildung dieser Oxidantien zu verringern.“ Der primäre Zweck dieser

környezet védelme, de a „klíma” kifejezés még csak nem is szerepel az Irányelvben.

A 80-as évek levegővédelmi intézkedéseinek középpontjában az erdők álltak, amelyek a levegőszennyezés következtében károsodhatnak. Ennek jegyében került elfogadásra a Közösségben az erdők levegőszennyezéssel szembeni védelméről szóló 3528/86/EK rendelet⁽²⁸⁾ is, amely egy közösségi akciót⁽²⁹⁾ indított útjára, mivel az erdők levegőszennyezéssel szembeni védelme, állapotuk fenntartása és javítása a Közösségben különösen sürgető és jelentős. A Közösség által útjára indított akció célja, hogy megfelelő megfigyelő-hálózat kiépítésével és fenntartásával rendszeres időközönként felmérjék az erdőkben bekövetkezett károkat. Az így rendelkezésre álló adatok alapján rendszeresen jelentéseket kell készíteni az erdők állapotáról, különös tekintettel a levegőszennyezésre, annak érdekében, hogy ezáltal a károk mértékét és a különböző régiók fejlettségét figyelemmel lehessen kísérni. A károsított erdők helyreállítására programokat kell kidolgozni. Az akció végrehajtásának finanszírozásához a Közösségnek is hozzá kell járulnia. Az akció első időszakát a rendelet 1987. január 1-jével kezdődő ötéves időszakban határozta meg (1992. január 1-jéig), melyet a későbbiekben többször meghosszabbítottak,⁽³⁰⁾ legutoljára 2002-ig terjedő időszakig, ezzel ez az akció le is zárult.

Richtlinie ist der Schutz der menschlichen Gesundheit und Umwelt, obwohl der Begriff „Klima“ steht gar nicht in der Richtlinie.

Im Zentrum der Luftqualitätsmaßnahmen der 80er Jahre standen die Wälder, die durch die Luftverunreinigung geschädigt werden können. Eben aus diesem Grund wurde die Verordnung 3528/86/EWG⁽²⁷⁾ des Rates über den Schutz des Waldes in der Gemeinschaft gegen Luftverschmutzung erlassen, die eine gemeinschaftliche Aktion⁽²⁸⁾ in die Wege geleitet hat. Der Schutz der Wälder gegenüber den Luftverschmutzungen ist in der Gemeinschaft von besonderer Dringlichkeit und Bedeutung, deshalb ist es notwendig, gemeinschaftliche Maßnahmen im Interesse der Aufrechterhaltung und der Verbesserung des Zustandes der Wälder zu treffen. Der Zweck der von der Gemeinschaft in die Wege geleiteten Aktion ist, durch den Ausbau und die Aufrechterhaltung eines geeigneten Beobachtungsnetzes in regelmäßigen Zeitabständen eine einheitliche Einschätzung der Waldschäden durchzuführen. Anhand der so zur Verfügung stehenden Angaben sind regelmäßig Berichte über den Gesundheitszustand der Wälder unter Berücksichtigung der Luftverschmutzung zu erstellen, damit das Ausmaß der Schäden bestimmt und die Entwicklung in den verschiedenen Regionen der Gemeinschaft verfolgt werden kann. Um die geschädigten Wälder wiederherzustellen, müssen Programme ausgearbeitet werden. Zur Finanzierung der Durchführung der Aktion muss auch die Gemeinschaft beitragen. Die erste Phase der Aktion wurde von der Verordnung für den fünfjährigen Zeitraum ab den 1. Januar 1987 bis zum 1. Januar 1992 festgestellt, der später mehrmals verlängert wurde,⁽²⁹⁾ zuletzt bis 2002, damit wurde diese Aktion auch abgeschlossen.

A Közösség a levegővédelem érdekében az ózon általi károsodásokkal szemben az ózon általi levegőszennyezésről szóló 72/92/EGK európai parlamenti és tanácsi irányelvet ⁽³¹⁾ fogadta el, a Közösség Negyedik Környezeti Akcióprogramja ⁽³²⁾ által előírtak szerint. Az irányelv célja az emberi egészség és a környezet védelme érdekében további intézkedések elfogadása az ózon általi szennyezések csökkentéséért. Az éghajlat védelme, mint cél nem szerepel az irányelvben, jóllehet rendelkezései közvetve mindenképpen hozzájárulnak a klíma védelméhez.

A 80-as évek közepétől arra a meggyőződésre jutott a Közösség, hogy a környezeti elemek átfogó védelmével nagyobb eredményeket tudnak elérni a környezetvédelem területén, mint a pontszerű vagy szektorális, kizárólag egy környezeti elemre kiterjedő szabályozással. Ennek következtében az elfogadott jogszabályok többé már nem csak egy környezeti médium védelmére koncentráltak, hanem az átfogó védelmet szolgálták, párhuzamosan fenntartva a szektorális szabályozást is. Az átfogó, horizontális szabályok közé sorolható a környezeti levegő minőségének vizsgálatáról és ellenőrzéséről szóló 96/62/EK tanácsi irányelv ⁽³³⁾ (az ún. levegőminőségi keretirányelv) is, amely jóllehet egy környezeti elemre koncentrál, mégis integratív elemeinek köszönhetően már az átfogó szabályozási eszközök közé sorolható. A klíma védelmét nem is ez az irányelv szolgálja közvetlenül, hanem az ezt a keretirányelvet kitöltő további közösségi jogszabályok. Ezek közül csak néhányat említve:

- A levegőben lévő kén-dioxidra, nitrogén-dioxidra és nitrogén-oxidokra, porra és ólomra vonatkozó határértékekről szóló

Die Richtlinie 92/72/EWG⁽³⁰⁾ des Rates über die Luftverschmutzung durch Ozon enthält Bestimmungen über den Kampf gegenüber der Schädigungen durch Ozon, wie vorgeschrieben vom Vierten Aktionsprogramm ⁽³¹⁾ der Gemeinschaft für Umwelt. Der Zweck der Richtlinie ist weitere Maßnahmen zu treffen zur Reduzierung der Verschmutzung durch Ozon im Interesse des Schutzes der menschlichen Gesundheit und Umwelt. Der Schutz des Klimas, als Zweck steht nicht in der Richtlinie, obwohl ihre Bestimmungen indirekt auf jeden Fall dem Klimaschutz beitragen.

Ab Mitte der 80er Jahre ist die Gemeinschaft auf die Überzeugung gekommen, dass durch den umfassenden Schutz der Umweltelemente größere Ergebnisse erreicht werden können, als durch der punktmäßigen oder sektoralen, ausschließlich auf ein einziges Umweltelement konzentrierende Regelung. Infolgedessen haben sich die erlassenen Rechtsnormen nicht mehr auf den Schutz eines Umweltelementes konzentriert, sondern dienen dem umfassenden Schutz, parallel aufrechterhaltend die sektorale Regelung. Zu diesen umfassenden, horizontalen Rechtsnormen gehört auch die Richtlinie 96/62/EG⁽³²⁾ des Rates über die Beurteilung und die Kontrolle der Luftqualität (sog. Luftqualitätsrichtlinie), die sich zwar auf ein Umweltelement konzentriert, trotzdem ist sie dank ihren integrativen Elementen schon zu den umfassenden Regelungsmitteln zu ordnen. Dem Schutz des Klimas wird nicht direkterweise von dieser Richtlinie gedient, sondern von den diese Richtlinie mit Inhalt füllenden weiteren gemeinschaftlichen Rechtsnormen. Unter diesen nur einige erwähnd:

- Die Richtlinie 1999/30/EG ⁽³³⁾ des Rates über Grenzwerte für Schwefeldioxid,

1999/30/EK tanácsi irányelv ⁽³⁴⁾ a nitrogén-dioxid szennyezőanyag-csoportja vonatkozásában, amely a troposzférikus ózon és ezen üvegházhatású gáz keletkezése tekintetében releváns a klíma védelme szempontjából, bár a klíma védelmét, mint célkitűzést ezen irányelv sem tartalmazza.

- További irányelvként lehet még megemlíteni a környezeti levegő ózontartalmáról szóló 2002/3/EK tanácsi irányelvet, ⁽³⁵⁾ amely az 1999/30/EK irányelvet helyezte hatályon kívül. Ez az irányelv sem tartalmaz kimondottan klímavédelmi célokat, előtérben sokkal inkább az egészség védelme és az általános környezetvédelem áll.
- A benzin és a dízelüzemanyagok minőségéről, valamint a 93/12/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló 98/70/EK irányelv, ⁽³⁶⁾ amely a külső gyújtású és kompressziógyújtású motorokkal felszerelt gépjárművekben felhasználható tüzelőanyagokra vonatkozóan határoz meg az egészség és a környezet védelmére vonatkozó műszaki előírásokat.
- A környezeti levegőben található benzolra és szén-monoxidra vonatkozó határértékekről szóló 2000/69/EK irányelv, ⁽³⁷⁾ amely elsődlegesen a környezeti levegőben lévő benzol- és szénmonoxid-koncentrációra vonatkozóan határoz meg határértékeket abból a célból, hogy az emberi egészségre, illetve a környezet egészére gyakorolt káros hatásuk elkerülhető, megelőzhető vagy csökkenthető legyen.

Stickstoffdioxid und Stickstoffoxide, Partikel und Blei in der Luft, mit Hinsicht auf die Verschmutzungsstoffgruppe des Stickstoffoxids, die mit Rücksicht auf das troposphärische Ozon und die Entstehung dieses Treibhausgases aus dem Gesichtspunkt des Klimaschutzes relevant ist, obwohl auch diese Richtlinie den Klimaschutz, als Zielsetzung nicht enthält.

-Als weitere Richtlinie kann die Richtlinie 2002/3/EG ⁽³⁴⁾ des Europäischen Parlaments und des Rates über den Ozongehalt der Luft erwähnt werden, die die Richtlinie 1999/30/EG außer Kraft gesetzt hat. Diese Richtlinie enthält auch keine ausgesprochene Klimaschutzzwecke, viel mehr stehen der Schutz der Gesundheit und der allgemeine Umweltschutz in ihrem Zentrum.

Die Richtlinie 98/70/EG ⁽³⁵⁾ über die Qualität von Otto- und Dieselkraftstoffen und zur Änderung der Richtlinie 93/12/EWG des Rates, die auf Gesundheits- und Umweltaspekten beruhende technische Spezifikationen für Kraftstoffe zur Verwendung in Fahrzeugen mit Fremdzündungsmotor und mit Kompressionszündungsmotor festgelegt hat.

Die Richtlinie 2000/69/EG ⁽³⁶⁾ über Grenzwerte für Benzol und Kohlenmonoxid in der Luft legt vor allem Grenzwerte betreffend die Konzentration von Benzol und Kohlenmonoxid in der Luft fest, um deren schädlicher Auswirkungen auf die menschliche Gesundheit und die Umwelt zu vermeiden, vorzusorgen oder zu verringern.

2.3. Klímavédelem megjelenése az ózonréteg védelme érdekében elfogadott jogszabályokban

Az 1980-as évek kezdetén a Közösségnek is reagálnia kellett az ózonréteg elvékonyodásának problémájára: erre egyik példa a környezetben lévő fluór-szénhidrogénekről szóló 80/372/EGK ⁽³⁸⁾ határozat, melynek célja a fluór-szénhidrogének – melyek jelentős mértékben hozzájárulnak az ózonréteg elvékonyodásához - fokozatos csökkentése az ipari termelésben.

Az ózonréteg elvékonyodása elleni hatékony fellépéshez nélkülözhetetlenek bizonyult a nemzetközi összefogás, melynek egyik példája az 1987-ben elfogadott Bécsi Egyezmény ⁽³⁹⁾ konkretizálását szolgáló Montreáli Jegyzőkönyv ⁽⁴⁰⁾ az ózonréteget lebontó anyagokról. Az Egyezmény keretében a Szerződő Felek *kötelezettséget vállalnak a szükséges intézkedések megtételére az emberi egészség és a környezet megóvására az emberi tevékenységből eredő, vagy feltételezhetően bekövetkező negatív hatásoktól, amelyek megváltoztatják, vagy feltételezhetően módosítják az ózonréteget.* ⁽⁴¹⁾ A Közösség a Montreáli Jegyzőkönyv Szerződő Feleinek második (londoni) találkozásán ⁽⁴²⁾ elfogadott módosításokból eredő kötelezettségeinek eleget téve fogadta el az 594/91/EGK rendeletet. ⁽⁴³⁾ Ennek megfelelően a Közösség a fluór-szénhidrogének, egyéb halogenizált fluór-szénhidrogének, halonok, triklóretán behozatalát, kivételét, ezen anyagok felhasználásával való termelést, azok felhasználását, illetve ezek tilalmát szabályozta. Ezt a rendeletet a 94/3093/EK rendelet

2.3 Die Erscheinung des Klimaschutzes in den für den Schutz der Ozonschicht erlassenen Rechtsnormen

Am Anfang der 80er Jahre musste auch die Gemeinschaft auf das Problem der Verdünnung der Ozonschicht reagieren: dafür dient als Beispiel die 80/372/EWG ⁽³⁷⁾ Entscheidung des Rates über Fluorchlorkohlenwasserstoffe in der Umwelt, deren Zweck die schrittweise Reduzierung der Fluorchlorkohlenwasserstoffe – die in bedeutendem Maße zur Verdünnung der Ozonschicht beitragen – in der Industrieproduktion ist.

Um effektiv gegen die Verdünnung der Ozonschicht aufzutreten, schien die internationale Kooperation unentbehrlich zu sein, wofür als Beispiel dient das 1987er Wiener Abkommen ⁽³⁸⁾ konkretisierende Montrealer Protokoll ⁽³⁹⁾ über die Stoffe, die zum Abbau der Ozonschicht führen. Im Rahmen des Abkommens verpflichten sich die Vertragsparteien die nötigen Maßnahmen zu treffen, um die menschliche Gesundheit und die Umwelt vor schädlichen Auswirkungen zu schützen, die durch menschliche Tätigkeiten, welche die Ozonschicht verändern oder wahrscheinlich verändern, verursacht werden oder wahrscheinlich verursacht werden. ⁽⁴⁰⁾ Die aus den auf der zweiten Sitzung (in London ⁽⁴¹⁾) der Vertragsparteien des Montrealer Protokolls angenommenen Änderungen folgenden Verpflichtungen erfüllend hat die Gemeinschaft die 594/91/EWG ⁽⁴²⁾ Verordnung des Rates über Stoffe, die zu einem Abbau der Ozonschicht führen, erlassen. Dementsprechend wurden die Einfuhr, die Ausfuhr, sowohl die Produktion mit Hilfe von Fluorchlorkohlenwasserstoffen, anderen

⁽⁴⁴⁾ helyezte hatályon kívül, amely az 1991-es rendeletben szabályozott anyagokon kívül a szabályozást kiterjesztette a metilbromidra, a részben halogenizált fluór-bróm-szénhidrogénekre és a részben halogenizált szénhidrogénekre.

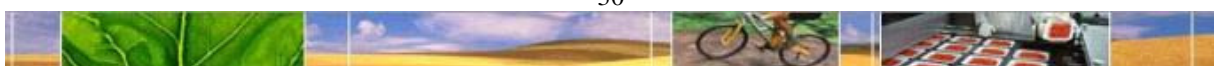
A bécsi egyezményből, ⁽⁴⁵⁾ valamint a montreali jegyzőkönyv legutóbbi módosításaiból és kiigazításaiból eredő kötelezettségek teljesítéséhez közösségi szintű intézkedésekre volt szükség, különösen a metil-bromid Közösségen belüli gyártásának és forgalmazásának a megszüntetése, valamint nemcsak az ózonréteget lebontó anyagok behozatalának, hanem ezek kivételének az engedélyezésére szolgáló rendszer megteremtése érdekében⁽⁴⁶⁾ Ennek következtében a 94/3093/EK rendelet tartalmi módosításra szorult, melyet a jelenleg hatályos 2000/2037/EK rendelet ⁽⁴⁷⁾ hajtott végre.

Az ózonréteggel kapcsolatos közösségi szabályozás tehát alapvetően nem az éghajlatváltozás elleni küzdelem konkrét célja miatt került megvalósításra, a szabályozás az éghajlatra és annak változására azonban mindenképpen pozitívan hatott és hat.

vollhalogenierten Fluorchlorkohlenwasserstoffen, Halonen, Trichlorethan, als auch deren Verbrauch, beziehungsweise deren Verbot geregelt. Diese Verordnung wurde durch die 3093/94/EG ⁽⁴³⁾ Verordnung des Rates über die Stoffe, die zum Abbau der Ozonschicht führen, außer Kraft gesetzt, die außer den in der Verordnung von 1991 geregelten Stoffen die Regelung auch auf Methylbromid, teilhalogenierte Fluorbromkohlenwasserstoffe, teilhalogenierte Fluorchlorkohlenwasserstoffe ausgebreitet hat.

Um die Verpflichtungen nach dem Wiener Abkommen, ⁽⁴⁴⁾ bzw. den letzten Änderungen und Anpassungen des Montrealer Protokolls zu erfüllen, war es erforderlich, die entsprechenden Maßnahmen auf Gemeinschaftsebene zu treffen, insbesondere zur Einstellung der Produktion und des Inverkehrbringens von Methylbromid in der Gemeinschaft und zur Einführung eines Lizenzsystems nicht nur für Einfuhren, sondern auch für Ausfuhren von ozonabbauenden Stoffen. ⁽⁴⁵⁾ Infolgedessen musste die 3093/94/EG Verordnung inhaltlich geändert werden, was die zur Zeit geltende 2037/2000/EG ⁽⁴⁶⁾ Verordnung erfüllt hat.

Die mit dem Schutz der Ozonschicht zusammenhängende Gemeinschaftsregelung wurde grundsätzlich nicht wegen dem konkreten Zweck des Klimaschutzes verwirklicht, aber die Regelung wirkte sich auf jeden Fall positiv auf das Klima und deren Änderungen aus, und tut es heute noch.

2.4. Klímavédelem megjelenése az energiapolitikai intézkedésekben

Az energiapolitika a Közösség tevékenységi körei közé tartozik, ⁽⁴⁸⁾ mégis, az EK-Szerződésben nem találunk konkretizáló rendelkezést az energiapolitikáról. A Környezeti címen belül annyi utalást találunk, hogy „[...] a Tanács a Bizottság javaslata alapján, valamint az Európai Parlamenttel, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal és a Régiók Bizottságával folytatott konzultációt követően egyhangúlag fogadja el: [...] c) a tagállamok különböző energiaforrások közötti választását és energiaellátásuk általános szerkezetét jelentős mértékben érintő intézkedéseket.” ⁽⁴⁹⁾

Az energiapolitika alapvető célja a gazdasági növekedés fenntartása mellett biztosítani az elegendő és kedvező árú energiát. Ez elsődlegesen a környezeti erőforrásokkal (mind az elsődleges energiahordozókkal, mint például a szén, kőolaj, földgáz, mind a másodlagos energiahordozókkal: elektromosság, hő) való ésszerű gazdálkodást követeli meg.

Ehhez a területhez szorosan kötődik a széndioxid kibocsátásának az energiahatékonyság fejlesztése által való korlátozásáról (SAVE) szóló 93/76/EGK tanácsi irányelve, ⁽⁵⁰⁾ melynek célja, hogy a tagállamok a kibocsátás korlátozására előírt célkitűzéseiket elérjék. Ennek lehetséges módjaként az energiahatékonyság javítását jelöli meg az irányelv, nevezetesen programok kidolgozása és megvalósítása segítségével a következő területeken: épületek energiatanúsítása, fűtési, klimatizálási és melegvíz-költségek számlázása a tényleges fogyasztás alapján, energia-hatásfokot javító beruházások

2.4 Erscheinung des Klimaschutzes in den Maßnahmen der Energiepolitik

Die Energiepolitik gehört zu den Tätigkeiten der Gemeinschaft, ⁽⁴⁷⁾ trotzdem findet man im EG-Vertrag keine konkretisierende Bestimmung über die Energiepolitik. Unter dem Titel „Umwelt“ finden wir nur den folgenden Hinweis: „[...] erlässt der Rat auf Vorschlag der Kommission nach Anhörung des Europäischen Parlaments, des Wirtschafts- und Sozialausschusses sowie des Ausschusses der Regionen einstimmig [...]: c) Maßnahmen, welche die Wahl eines Mitgliedstaats zwischen verschiedenen Energiequellen und die allgemeine Struktur seiner Energieversorgung erheblich berühren.“ ⁽⁴⁸⁾

Der grundsätzliche Zweck der Energiepolitik ist neben der Aufrechterhaltung des wirtschaftlichen Wachstums, genügende und preiswerte Energie zu sichern. Dies erfordert vor allem die nachhaltige Nutzung der Naturressourcen (sowohl die der primären Energieträger, wie z.B. Kohle, Erdöl, Erdgas, als auch die der sekundären Energieträger, wie Elektrizität und Wärme).

Zu diesem Gebiet gehört die 93/76/EWG ⁽⁴⁹⁾ Richtlinie des Rates zur Begrenzung der Kohlendioxidemissionen durch eine effizientere Energienutzung (SAVE), deren Zweck ist, dass die Mitgliedstaaten die Begrenzung der Kohlendioxidemissionen durch effizientere Energienutzung, insbesondere durch die Aufstellung und Umsetzung von Programmen verwirklichen: Energieausweis für Gebäude, Abrechnung der Heizungs-, Klimatisierungs- und Warmwasserbereitungskosten nach dem tatsächlichen Verbrauch, Förderung der Drittfinanzierung von

harmadik fél általi finanszírozása az állami szektorban, új épületek hőszigetelése, kazánok rendszeres időközönkénti vizsgálata, nagy energiafogyasztású vállalkozások energiafogyasztásának felülvizsgálata.

A Közösség is hamar felismerte, hogy az energiahatékonyság növelésére épülő energiapolitika az egyik leghatékonyabb intézkedés a klíma védelme szempontjából, így fokozatosan integrálta a klímavédelmi intézkedéseket az energiapolitikai intézkedésekbe. Ettől a ponttól kezdve már nem beszélhetünk a klímavédelem szempontjából pozitív mellékhatásokról, ettől kezdve sokkal inkább az energiahatékonyság növelése körében az energiapolitikai intézkedések egymással karöltve haladnak a konkrét klímavédelmi intézkedésekkel.

A klímavédelmi érdekek energiapolitikai intézkedésekbe való integrálására szolgál például a 2006/32/EK irányelv ⁽⁵¹⁾ (amely a 93/76/EGK irányelvet helyezte hatályon kívül) az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról, melynek célja, hogy a tagállamokban az energia-végfelhasználás hatékonyságának költséghatékony javítását fokozza. Ez lehetséges egyrészt a szükséges célelőirányzatok, mechanizmusok, ösztönzők, illetve intézményi, pénzügyi és jogi keretek biztosításával a meglévő piaci korlátoknak és hiányosságoknak az energia hatékony végfelhasználása érdekében történő megszüntetése céljából; másrészt az energetikai szolgáltatások piacának kialakításához és előmozdításához, valamint egyéb, a végső fogyasztókat érintő energiahatékonyságot javító intézkedéseknek a meghozatalához szükséges feltételek megteremtésével.

Energiesparinvestitionen im öffentlichen Bereich, Wärmedämmung von Neubauten, regelmäßige Überprüfung von Heizkesseln, Energiebilanzen in Unternehmen mit hohem Energieverbrauch.

Auch die Gemeinschaft hat früh erkannt, dass die auf die Erhöhung der Energieeffizienz aufgebaute Energiepolitik eine der wirksamsten Maßnahmen im Interesse des Klimaschutzes ist, so hat sie die Klimaschutzmaßnahmen schrittweise in die energiepolitischen Maßnahmen integriert. Von diesem Punkt an können wir aber über keine positive Nebenwirkungen auf den Klimaschutz sprechen, von nun an funktionieren die energiepolitischen Maßnahmen im Kreis der Erhöhung der Energieeffizienz mit den konkreten Klimaschutzmaßnahmen zusammen.

Für die Integration der Interesse des Klimaschutzes in die energiepolitischen Maßnahmen dient als Beispiel die Richtlinie 2006/32/EG ⁽⁵⁰⁾ über Endenergieeffizienz und Energiedienstleistungen (die die Richtlinie 93/76/EWG aufgehoben hat), deren Zweck ist, die Effizienz der Endenergienutzung in den Mitgliedstaaten durch folgende Maßnahmen kostenwirksam zu steigern. Diese können einerseits durch Festlegung der erforderlichen Richtziele sowie der erforderlichen Mechanismen, Anreize und institutionellen, finanziellen und rechtlichen Rahmenbedingungen zur Beseitigung vorhandener Markthindernisse und -mängel, die der effizienten Endenergienutzung entgegenstehen; andererseits durch Schaffung der Voraussetzungen für die Entwicklung und Förderung eines Markts für Energiedienstleistungen, und für die Erbringung von anderen Maßnahmen zur Verbesserung der Energieeffizienz betreffend die Endverbraucher durchgeführt werden.

2.5. Üvegházhatású gázok kibocsátásának szabályozása a közlekedési szektorban

A Közösség üvegházhatású gázok kibocsátásának szabályozása a közlekedési szektorban elsődlegesen a közúti közlekedésre koncentrálódik, azon belül is a személygépjárművekre. Ezzel kapcsolatosan a Bizottság 1995-ben fogadott el egy Közleményt, melynek címe: „A személygépkocsik CO₂ kibocsátásának és az átlag üzemanyag fogyasztásának a csökkentéséről szóló közösségi stratégia”.⁽⁵²⁾ Ennek célja, hogy a Közösségen belül a személygépkocsik által okozott CO₂ kibocsátások 2010-ig 25%-kal csökkenjenek.

A stratégia az alábbi négy fő vezérvonalra épül:

1. A gépjárműgyártókkal kötött önkéntes megállapodások, melyeket a Közösség európai, japán és koreai gyártó szövetségekkkel kötött. Ezek kötelezik a szövetségek tagjait az új személygépkocsik esetében a CO₂-kibocsátás csökkentésére. Az első európai eredmények után némi hanyatlás figyelhető meg. A Bizottság fenntartja magának a jogot, hogy amennyiben ezek a szövetségek nem tartják meg a megállapodásban vállalt kötelezettségeiket, úgy konkrét jogalkotást kezdeményezzen ezen a területen a Közösség tagállamaira vonatkozóan.

2. 1999/94/EK irányelv⁽⁵³⁾ az új személygépkocsik forgalmazása alkalmával a tüzelőanyag-fogyasztásról és CO₂-kibocsátásról szóló vásárlói információk rendelkezésre állásáról, amely biztosítja, hogy a vásárló információkat kapjon a

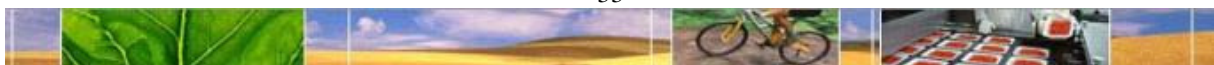
2.5 Die Regelung des Emittierens der Treibhausgase im Verkehrssektor

Die Regelung des Emittierens der Treibhausgase im Verkehrssektor konzentriert sich vor allem auf den Straßenverkehr, innerhalb dessen auf die Personenkraftwagen. Damit zusammenhängend hat die Kommission in 1995 eine Mitteilung unter dem Titel: „Eine Strategie der Gemeinschaft zur Minderung der CO₂ Emissionen von Personenkraftwagen und zur Senkung des durchschnittlichen Kraftstoffverbrauchs“⁽⁵¹⁾ verabschiedet. Zweck dieser Mitteilung ist die von den Personenkraftwagen verursachten CO₂-Emissionen bis 2010 mit 25% zu reduzieren.

Dementsprechend hat die Strategie 4 Leitlinien:

1. Die mit den Autoherstellern abgeschlossene freiwillige Vereinbarungen, die die Gemeinschaft mit europäischen, japanischen und koreanischen Herstellerverbänden abgeschlossen hat. Diese verpflichten die Mitglieder der Verbände, im Falle der Herstellung neuer Personenkraftwagen die Kohlendioxid-Emissionen zu reduzieren. Nach den ersten europäischen Ergebnissen ist ein leichter Rückgang zu spüren. Die Kommission behält sich das Recht vor, im Falle der Nichterfüllung der Verpflichtungen aufgrund dieser Vereinbarungen, konkrete Gesetzgebung für die Mitgliedstaaten der Gemeinschaft auf diesem Gebiet zu initiieren.

2. Die Richtlinie 1999/94/EG⁽⁵²⁾ über die Bereitstellung von Verbraucherinformationen über den Kraftstoffverbrauch und CO₂-Emissionen beim Marketing für neue Personenkraftwagen, die sicherstellt, dass die Verbraucher Informationen über

Közösségben eladásra vagy lízingelésre kínált új személygépkocsik tüzelőanyag-fogyasztásáról és CO₂-kibocsátásáról, s így döntését ezen ismeretek birtokában hozhassa meg.

3. 1753/2000/EK határozat ⁽⁵⁴⁾ az új személygépkocsik átlagos fajlagos CO₂-kibocsátását ellenőrző rendszer kialakításáról, amely egy rendszert alakított ki a Közösségben nyilvántartásba vett új személygépkocsik átlagos fajlagos CO₂-kibocsátásának ellenőrzésére. Ezt a rendszert csak azokra a személygépkocsikra lehet alkalmazni, amelyeket első alkalommal vesznek nyilvántartásba a Közösségben, és előzőleg azokat máshol még nem vették nyilvántartásba.

4. 2002 szeptemberében a Bizottság elkészített egy közleményt a Tanácsnak és a Parlamentnek „A személygépjárművek megadóztatása az Európai Unióban – cselekvési lehetőségek nemzeti és közösségi szinten” címmel, ⁽⁵⁵⁾ amely bemutatja az egyes tagállamok megközelítését ezen eszközzel kapcsolatosan.

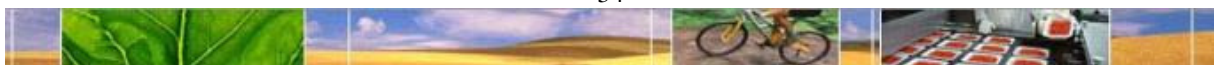
A Bizottság annak lehetőségét latolgatja, hogy további intézkedéseket tesz a közlekedési szektoron belül a CO₂-kibocsátások csökkentése érdekében mind a tengeri közlekedést, mind a légi közlekedést érintően. Ez utóbbira két lehetőség mutatkozik, egyrészt a légi közlekedés bevonása kibocsátási jogok kereskedelmébe, illetve a kerozin megadóztatása.

den Kraftstoffverbrauch und die CO₂-Emissionen von neuen Personenkraftwagen, die in der Gemeinschaft zum Kauf oder Leasing angeboten werden, erhalten, und so ihre Entscheidung in voller Sachkenntnis treffen können.

3. Die Entscheidung 1753/2000/EG ⁽⁵³⁾ zur Einrichtung eines Systems zur Überwachung der durchschnittlichen spezifischen CO₂-Emissionen neuer Personenkraftwagen, mit der ein System zur Überwachung der durchschnittlichen spezifischen CO₂-Emissionen von in der Gemeinschaft zugelassenen neuen Personenkraftwagen eingerichtet wurde. Das System gilt nur für Personenkraftwagen, die erstmals in der Gemeinschaft zugelassen werden und zuvor nicht anderswo zugelassen waren.

4. Im September 2002 hatte die Kommission eine Mitteilung an den Rat und das Europäische Parlament über „Die Besteuerung von Personenkraftwagen in der Europäischen Union - Handlungsmöglichkeiten auf nationaler und gemeinschaftlicher Ebene“, ⁽⁵⁴⁾ die die Einstellungen der einzelnen Mitgliedstaaten im Zusammenhang mit diesem Instrument darstellt.

Die Kommission macht sich darüber Gedanken, weitere Maßnahmen innerhalb des Verkehrssektors im Interesse der Reduzierung der CO₂-Emissionen, sowohl den Seeverkehr, als auch den Luftverkehr betreffend zu treffen. Für diesen letzten scheint es zwei Möglichkeiten zu geben, einerseits die Einbeziehung des Luftverkehrs in den Emissionshandel, bzw. die Besteuerung vom Kerosin.

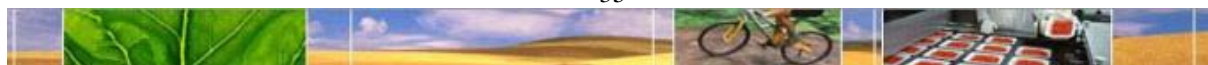

Eredmények

A fenti áttekintésből jól látszik, hogy a Közösség számos területen tett és tesz ma is erőfeszítéseket immáron konkrétan az éghajlatváltozással, mint globális problémával szemben. A további intézkedések meghatározása érdekében nélkülözhetetlen annak figyelemmel kísérése és megállapítása, hogy az eddigi cselekvések eredményeseknek bizonyultak-e vagy sem, illetve, hogy mely területeken lehetne még további kibocsátás-csökkentéseket elérni. Erre szolgál az Európai Környezetvédelmi Ügynökség és a Bizottság által minden évben közzé tett jelentés az üvegházhatású gázok tagállami kibocsátásáról. A jelentések alapjául szolgáló egységes adatszolgáltatást – amely nélkül az adatok nem vethetők össze – az üvegházhatást okozó gázok Közösségen belüli kibocsátásának nyomon követését szolgáló rendszerről és a Kiotói Jegyzőkönyv végrehajtásáról szóló 280/2004/EK határozat⁽⁵⁶⁾ biztosítja. A 2002-es jelentés szerint a Közösségnek sikerült 2000-ben az 1990-es szinten stabilizálnia az üvegházhatású gázok kibocsátását, és a jelentés becslései szerint a Közösség a Kiotói Jegyzőkönyvben vállalt kötelezettségek teljesítéséhez vezető út felét már megtette. Ezzel szemben a 2003-as jelentés már nem mutatott ilyen optimista képet, amely szerint a Közösség mindösszesen az út egy negyedét tette meg a Kiotói Jegyzőkönyvben vállalt kötelezettségek teljesítése felé. A 2004 decemberében közzétett jelentés (amely 2002-ig terjedő kibocsátásokról szolgál adatokkal) igencsak vegyes képet mutat: hét tagállam esetében elért előrelépések 2010-re már pozitívabb képet vetítenek előre, mint a 2003-as jelentés. Az EU-15 közül kilenc tagállam esetében elmondható, hogy a jelenlegi ütem szerint nem fogják tudni teljesíteni a

Ergebnisse

Aus dem obigen Überblick ist es gut zu entnehmen, dass die Gemeinschaft auf vielen Gebieten Anstrengungen gemacht hat und macht heute noch konkret gegenüber den Klimawandel, als globales Problem. Im Interesse zur Feststellung weiterer konkreten Maßnahmen ist es unentbehrlich zu berücksichtigen und festzustellen, ob die bisherigen Tätigkeiten als erfolgreich zu betrachten sind, oder nicht, bzw. auf welchem Gebiet noch weitere Emissionsreduktionen zu erreichen sind. Dafür dient auch der jedes Jahr veröffentlichte Bericht der Europäischen Umweltagentur und der Kommission über das mitgliedstaatliche Emittieren der Treibhausgase. Die als Grund der Berichte dienende einheitliche Datenlieferung – ohne die die Daten miteinander nicht zu vergleichen sind – wird von der Entscheidung 280/2004/EG⁽⁵⁵⁾ über ein System zur Überwachung der Treibhausgasemissionen in der Gemeinschaft und zur Umsetzung des Kiotoer Protokolls gesichert. Nach dem Bericht von 2002 ist es der Gemeinschaft gelungen, in 2000 die Treibhausgasemissionen auf dem Niveau von 1990 zu stabilisieren und nach der Schätzungen des Berichtes hat die Gemeinschaft schon die Hälfte des Weges zur Erfüllung der Verpflichtungen des Kiotoer Protokolls gemacht. Im Gegenteil dazu, der Bericht von 2003 zeigte kein optimistisches Bild mehr, nach dem machte die Gemeinschaft insgesamt das Viertel des Weges zur Erfüllung der Verpflichtungen des Kiotoer Protokolls. Der im Dezember 2004 veröffentlichte Bericht (der bis 2002 Daten über die Emissionen enthält) zeigt ein relativ gemischtes Bild: die im Falle von 7 Mitgliedstaaten erreichten Fortschritte prognostizieren bis 2010 schon ein positiveres Bild, als der Bericht

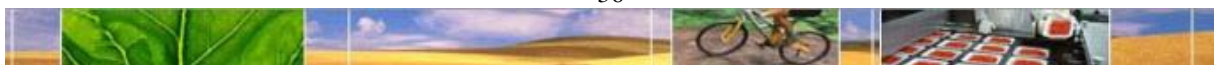

Kiotói Jegyzőkönyvben vállalt kötelezettségüket. Az újonnan csatlakozott tíz tagállam viszont jó úton halad a Kiotói vállalásaik teljesítése felé, Szlovénia kivételével, jóllehet nem szabad megfeledkezni arról a tényről sem, hogy e tagállamokra nem vonatkoznak a „burden sharing agreementben” foglaltak, ezek az új tagállamok a Jegyzőkönyvben vállalt kötelezettségeikért önállóan felelnek.

Az éghajlatváltozás elleni politika összetettségéből adódóan ezen a területen az intézkedéseket több cselekvési szinten kell megvalósítani: mind helyi, regionális, nemzeti, mind közösségi szinten. A Közösség ezen a területen betöltött vezető szerepét azért is kell hangsúlyoznunk, mert a Közösség a Kiotói Jegyzőkönyv Részleges Felelősséget vállalt a Jegyzőkönyvben foglalt kötelezettségek teljesítéséért. A határon átnyúló környezeti problémák és a belső piac számos ponton összefüggnek egymással, így az üvegházhatású gázok kibocsátása mindkettő vonatkozásában jelentőséggel bír. A Közösség és a Tanács aktuális elnöksége a nemzetközi tárgyalások folyamán mindvégig kezdeményező és vezető szerepet töltött be, amely várhatóan a jövőben sem változik.

von 2003. Von den EU-15 ist über 9 Mitgliedstaaten zu sagen, dass sie nach dem jetzigen Tempo ihre im Kiotoer Protokoll enthaltenen Verpflichtungen nicht werden erfüllen können. Die neulich beigetretenen zehn Mitgliedstaaten sind aber auf dem guten Wege, ihre Kioto-Verpflichtungen zu erfüllen, bis auf Slowenien, obwohl wir die Tatsache auch nicht vergessen dürfen, dass für diese Mitgliedstaaten die Bestimmungen der Lastenverteilungsvereinbarung (Burden Sharing Agreement) nicht gelten, diese Staaten haften für ihre, im Kiotoer Protokoll enthaltenen Verpflichtungen selbständig.

Aus der Komplexität der Klimapolitik ergibt sich, dass die Maßnahmen auf diesem Gebiet auf mehreren Tätigkeitsebenen zu verwirklichen sind: sowohl auf örtlicher, regionaler, nationaler, als auch gemeinschaftlicher Ebene. Die Vorreiterrolle der Gemeinschaft auf diesem Gebiet ist auch deswegen zu betonen, weil die Gemeinschaft Vertragspartei des Kiotoer Protokolls ist, wodurch neben den Mitgliedstaaten selbst die Gemeinschaft für die Erfüllung der im Kiotoer Protokoll niedergelegten Verpflichtungen haftet. Die grenzüberschreitenden Umweltprobleme und der Binnenmarkt hängen auf mehreren Punkten zusammen, so ist das Emittieren der Treibhausgase beide betreffend von großer Bedeutung. Die Gemeinschaft und der aktuelle Vorsitz des Rates hatten während der internationalen Verhandlungen immer eine Initiator- und Vorreiterrolle, was sich in der Zukunft zu erwartend nicht ändern wird.

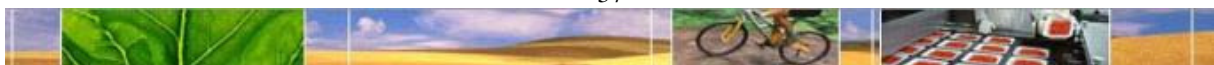

Lábjegyzetek

1. EK-Szerződés 174. cikk (korábbi 130r. cikk) (1) bekezdés, 2. cikk (korábbi 2. cikk), illetve az EK-Szerződés 3. cikk (korábbi 3. cikk) (1) bekezdés 1) pont
2. EK-Szerződés 174. cikk (korábbi 130r. cikk) (1) bekezdés 1. francia bekezdése
3. EK-Szerződés 174. cikk (korábbi 130r. cikk) (1) bekezdés 2. és 4. francia bekezdése
4. A magyar nyelvben ezidáig kevésbé elterjedt klímavédelem (németül: Klimaschutz, angolul: climate change) kifejezést az éghajlatváltozás elleni védelem szinonímájaként alkalmazom.
5. Az Egységes Európai Okmány 25. cikke építette be az EGK-Szerződésbe a „Környezet” címet: Az EGK-Szerződés harmadik része a következő VII. címmel egészül ki: VII. CÍM KÖRNYEZET [...]
6. Lásd a levegővédelmet, az ózonvédelmet, az energiagazdálkodást, az energiatakarékosságot, a természeti erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást!
7. EK-Szerződés 6. cikk (korábbi 3c. cikk) „A környezetvédelmi követelményeket — különösen a fenntartható fejlődés előmozdítására tekintettel — be kell illeszteni a 3. cikkben említett közösségi politikák és tevékenységek meghatározásába és végrehajtásába.”
8. Még ha az éghajlatváltozás okainak vizsgálatára vonatkozó természettudományi kutatások eredményeit sok tekintetben ellentétes módon értelmezik is a szakértők, abban egyetértenek, hogy az éghajlatváltozás folyamatának felgyorsulását legfőképpen az üvegházhatású gázok kibocsátásának növekedése okozza.
9. HL C 255, 1986.10.13. p. 272. Resolution on measures to counteract the rising concentration of carbon dioxide in the atmosphere (The „greenhouse” effect).
10. Entschließung zu Maßnahmen gegen die zunehmende CO₂-Konzentration in der Atmosphäre” (Treibhauseffekt)
11. Mitteilung an den Rat „Der Treibhauseffekt und die Gemeinschaft” betreffend das Arbeitsprogramm der Kommission zur Beurteilung der politischen Optionen zur Verringerung der mit dem „Treibhauseffekt” verbundenen Risiken KOM (88) 656 endg. 6.1.89.
12. Entwurf einer Entschließung des Rates über den „Treibhauseffekt und die Gemeinschaft” KOM (88) 656/2 endg. 16.1.89.
13. Entschließung des Rates vom 21. Juni 1989 über Treibhauseffekt und Gemeinschaft HL C 183, 1989.07.20., p.4
14. Presidency conclusions of the European Council (25 and 26 June 1990) Global Issues „The Community and its Member States have a

Fussnote

1. Art. 174 (1) des EG-Vertrages, Art. 2, Punkt 1 des (1) des Art. 3
2. Art. 174 (1) 1. französischer Absatz des EG-Vertrages
3. Art. 174 (1) 2. und 4. französische Absätze des EG-Vertrages
4. Art. 25 der Einheitlichen Europäischen Akte hat den Titel „Umwelt“ in den EWG-Vertrag eingebaut, so hat sich der dritte Teil des EWG-Vertrages mit dem Titel VII ergänzt: VII. Titel UMWELT [...]
5. Siehe noch den Luftreinhaltung, den Ozonschutz, die Energiewirtschaft, die Energiesparungen, die nachhaltige Nutzung der natürlichen Ressourcen!
6. Art. 6 (3c.) EG-Vertrag „Die Erfordernisse des Umweltschutzes müssen bei der Festlegung und Durchführung der in Artikel 3 genannten Gemeinschaftspolitiken und -maßnahmen insbesondere zur Förderung einer nachhaltigen Entwicklung einbezogen werden.”
7. Obwohl die Experten die Ergebnisse der naturwissenschaftlichen Untersuchungen über die Ursachen der Klimawandel in vielen Hinsichten gegensätzlich bewerten, sind sie darin einig, dass die Beschleunigung des Prozesses der Klimawandel vor allem auf die Erhöhung des Emittierens der Treibhausgase zurückzuführen ist.
8. ABl. C 255, vom 13.10.1986., S. 272. Resolution on measures to counteract the rising concentration of carbon dioxide in the atmosphere (The „greenhouse” effect)
9. Entschließung zu Maßnahmen gegen die zunehmende CO₂-Konzentration in der Atmosphäre” (Treibhauseffekt)
10. Mitteilung an den Rat „Der Treibhauseffekt und die Gemeinschaft” betreffend das Arbeitsprogramm der Kommission zur Beurteilung der politischen Optionen zur Verringerung der mit dem „Treibhauseffekt” verbundenen Risiken KOM (88) 656 endg. 6.1.89
11. Entwurf einer Entschließung des Rates über den „Treibhauseffekt und die Gemeinschaft” KOM (88) 656/2 endg. 16.1.89
12. Entschließung des Rates vom 21. Juni 1989

special responsibility to encourage and participate in international action to combat global environmental problems. Their capacity to provide leadership in this sphere is normous. The Community must use more effectively its position of moral, economic and political authority to advance international efforts to solve global problems and to promote sustainable development and respect for the global commons. [...] The community should also support efforts to build into international structures the capacity to respond more effectively to global problems. Depletion of the ozone layer is a major cause for concern. The Community has already agreed to press for revision of the Montreal Protocol on substances which deplete the ozone layer so as to speed up considerably the complete elimination of these substances. It is also committed to the provision of additional financial and technical resources to assist developing countries in implementing the Protocol. We call on all the Contracting Parties to the Protocol to support these proposals and we call on States which have not already done so urgently to ratify or accede to the Protocol. Recent scientific assessments show that man-made emissions are substantially increasing the atmospheric concentrations of greenhouse gases and that a business-as-usual approach will lead to additional global warming in the decades to come. We urge all countries to introduce extensive energy efficiency and conservation measures and to adopt as soon as possible targets and strategies for limiting emissions of greenhouse gases. [...]"

15. „We call on the Commission to expedite its proposals for concrete action and, in particular, measures relating to carbon dioxide emissions, with a view to establishing a strong Community position in preparation for the Second World Climate Conference. The Community and its Member States will take all possible steps to promote the early adoption of a Climate Convention and associated rotocols, including one on tropical forest protection [...]"

16. EK-Bulletin 1990/6. p.19.

17. Council of Environment and Energy Ministers

18. EK-Bulletin 1990/10. p. 41

19. EK-Bulletin 1991/12. p. 88.

20. Jason ANDERSON, Ian SKINNER: The European Union's Approach to Reducing Greenhouse Gas Emissions, JEEPL 2/2005, pp. 92-100.

5. cikk (korábbi 3b. cikk)

21. „A Közösség az e szerződésben ráruházott hatáskörök és a számára kijelölt célkitűzések keretén belül jár el. Azokon a területeken, amelyek nem tartoznak kizárólagos hatáskörébe, a szubszidiaritás elvének megfelelően a Közösség csak akkor és annyiban jár el, amennyiben a tervezett intézkedés

über Treibhauseffekt und Gemeinschaft HL C 183, 1989.07.20., p.4.

13. conclusions of the European Council (25 and 26 June 1990) Global Issues

14. „We call on the Commission to expedite its proposals for concrete action and, in particular, measures relating to carbon dioxide emissions, with a view to establishing a strong Community position in preparation for the Second World Climate Conference. The Community and its Member States will take all possible steps to promote the early adoption of a Climate Convention and associated rotocols, including one on tropical forest protection [...]"

15. EK-Bulletin 1990/6. p.19

16. Council of Environment and Energy Ministers

17. EK-Bulletin 1990/10. p. 41

18. EK-Bulletin 1991/12. p.88

19. Jason ANDERSON, Ian SKINNER: The European Union's Approach to Reducing Greenhouse Gas Emissions, JEEPL 2/2005, pp. 92-100

20. Die Gemeinschaft wird innerhalb der Grenzen der ihr in diesem Vertrag zugewiesenen Befugnisse und gesetzten Ziele tätig. In den Bereichen, die nicht in ihre ausschließliche Zuständigkeit fallen, wird die Gemeinschaft nach dem Subsidiaritätsprinzip nur tätig, sofern und soweit die Ziele der in Betracht gezogenen Maßnahmen auf Ebene der Mitgliedstaaten nicht ausreichend erreicht werden können und daher wegen ihres Umfangs oder ihrer Wirkungen besser auf Gemeinschaftsebene erreicht werden können. Die Maßnahmen der Gemeinschaft gehen nicht über das für die Erreichung der Ziele dieses Vertrags erforderliche Maß hinaus.

21. . 25. Dem Dritten Teil des EWG-Vertrages wird folgender Titel VII hinzugefügt: „Titel VII. Umwelt“ [...]

22. Titel XIX. (früherer Titel XVI.) Art. 174. (früherer Art. 130r.) – Art. 176. (früherer Art. 130t.)

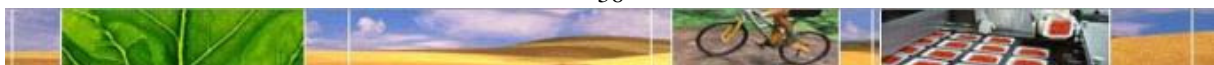
23. ABl. L 76, vom 6.4.1970., S. 15

24. ABl. L 32 vom 3.2.1977, S. 32–39

25. ABl. L 188 vom 16.7.1984, S. 20–25

26. ABl. L 87 vom 27.3.1985, S. 1–7

27. ABl. L 326 vom 21.11.1986, S. 2–4

céljait a tagállamok nem tudják kielégítően megvalósítani, és ezért a tervezett intézkedés terjedelme vagy hatása miatt azok közösségi szinten jobban megvalósíthatók. A Közösség intézkedései nem léphetik túl az e szerződés célkitűzéseinek eléréséhez szükséges mértéket.”

22. 25. cikk Az EGK-Szerződés harmadik része a következő VII. címmel egészül ki: VII. CÍM KÖRNYEZET [...]

23. XIX. Cím (korábbi XVI. Cím) 174. cikk (korábbi 130r. cikk) – 176. cikk (korábbi 130t. cikk)

24. HL L 76, 1970.4.6., p. 15.

25. HL L 32, 1977.2.3., pp. 32-39.

26. HL L 188, 1984. 7.16., pp. 20-25.

27. HL L 87, 1985.3.27., 239.p.

28. HL L 326, 1986.11.21., 2.p.

29. Eine gemeinschaftliche Aktion zum Schutz des Waldes gegen Luftverschmutzung

30. I. A Közösségben az erdők levegőszennyezéssel szembeni védelméről szóló 3528/86/EK rendelet módosításáról szóló 2157/92/EGK rendelet (HL L 217, 1992.07.31., p.1) meghosszabbította az akciót további 10 évvel (1987-1997)

II. A Közösségben az erdők levegőszennyezéssel szembeni védelméről szóló 3528/86/EK rendelet módosításáról szóló 307/97/EK tanácsi rendelet (HL L 97, 1997.02.21., p.9.) módosította ezt a 10 éves hosszabbítást 15 évre.

III. A Közösségben az erdők levegőszennyezéssel szembeni védelméről szóló 3528/86/EK rendelet módosításáról szóló 804/2002/EK tanácsi rendelet (HL L 137, 2002.05.17., p.1.) módosította a fenti 15 évet 16 évre.

31. HL L 297, 1992.10.13., 1.p.

32. Viertes Aktionsprogramm für den Umweltschutz (1987 - 1992), KOM(86)485 endg.

33. HL L 296, 1996.11.21., 55.p.

34. HL L 163, 1999.6.29., 164.p

35. HL L 67, 2002.3.9., 497.p.

36. HL L 350, 1998.12.28., 58.p.

37. HL L 313, 2000.12.13., 12.p.

38. HL L 90, 1980.04.03., 45.p.

39. sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló Bécsi Egyezmény (1985. március 22.)

40. Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer (Montreal, 1987. szeptember 16.)

41. A Jegyzőkönyv Preambuluma

A Jegyzőkönyv hivatalos fordításaként a 35/1990. (II.28.) MT Rendeletet használtam.

42. londoni módosítás (London Amendment to the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer 1990); koppenhágai módosítás (Copenhagen Amendment 1992), bécsi módosítás (Vienna Amendment 1995), montreáli módosítás (Montreal Amendment 1997), pekingi módosítás

28. Eine gemeinschaftliche Aktion zum Schutz des Waldes gegen Luftverschmutzung

29. I. Die Verordnung 2157/92/EWG zur Änderung der Verordnung 3528/86/EWG über den Schutz des Waldes in der Gemeinschaft gegen Luftverschmutzung (ABl. L 217, 31.7.1992, p.1) hat die Aktion mit weiteren 10 Jahren verlängert (1987-1997).

II. Die Verordnung 307/97/EG zur Änderung der Verordnung 3528/86/EWG über den Schutz des Waldes in der Gemeinschaft gegen Luftverschmutzung (ABl. L 51 vom 21.2.1997, S. 9–10) hat die obige 10 Jahre für 15 Jahre geändert.

III. Die Verordnung 804/2002/EG zur Änderung der Verordnung 3528/86/EWG über den Schutz des Waldes in der Gemeinschaft gegen Luftverschmutzung (ABl. L 132 vom 17.5.2002, S. 1–2) hat die obige 15 Jahre auf 16 Jahre geändert.

30. ABl. L 297 vom 13.10.1992, S. 1–7

31. Viertes Aktionsprogramm für den Umweltschutz (1987 - 1992), KOM(86)485 endg. ABl. C 070, vom 18.03.1987., S. 3

32. ABl. L 296 vom 21.11.1996, S. 55–63

33. ABl. L 163 vom 29.6.1999, S. 41–60

34. ABl. L 67 vom 9.3.2002, S. 14–30

35. ABl. L 350, vom 28.12.1998., S. 58

36. ABl. L 313, vom 13.12.2000, S.12

37. ABl. L 090 vom 03.04.1980 S. 45

38. Übereinkommen zum Schutz der Ozonschicht (22. März 1985)

39. Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer (Montreal, 16. September 1987)

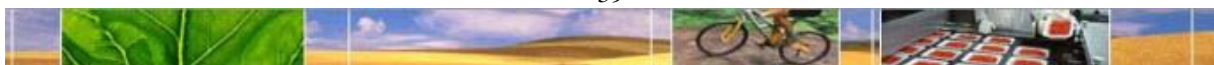
40. die Präambel des Protokolls

41. Londoner Änderung (London Amendment to the Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer 1990); Kopenhagener Änderung (Copenhagen Amendment 1992), Wiener Änderung (Vienna Amendment 1995), Montrealer Änderung (Montreal Amendment 1997), Pekinger Änderung (Pekinese Amendment 1999)

42. ABl. L 67 vom 14.3.1991, S. 1–10

43. Verordnung 3093/94/EG über die Stoffe, die zum Abbau der Ozonschicht führen (ABl. L 333 vom 22.12.1994, S. 1–20)

Wiener (Rahmen)Übereinkommen zum Schutz der Ozonschicht 1985

(Pekinese Amendment 1999)

43. HL L 67, 1991. 3.14., 1.p.

44. Az ózónréteget lebontó anyagokról szóló 3093/94/EK tanácsi rendelet
HL L 333, 1994.12.22., pp.1-20.

Az ózónréteg védelméről szóló 1985-ben elfogadott Bécsi (Keret)Egyezmény

45. (Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer)

46. A rendelet (4) Preamblum-bekezdése

47. Az ózónréteget lebontó anyagokról szóló 2000/2037/EK rendelet (HL L 244, 2000.09.29., pp.1-24.)

48. 3. cikk (korábbi 3. cikk)

(1) A 2. cikkben foglaltak megvalósítása céljából a Közösség tevékenysége — e szerződés rendelkezései és az

abban meghatározott ütemezés szerint — a következőket foglalja magában: [...]

u) intézkedések az energiaügy, a polgári védelem és az idegenforgalom területén.

49. EK-Szerződés 175. cikk (korábbi 130s. cikk) (2) bekezdés

50. HL L 237., 1993.9.22., pp.28-30. (SAVE-irányelv)

51. HL L 114., 2006.4.27., 64—85. o. Ez helyezte hatályon kívül a SAVE-irányelvet.

52. KOM(95) 689 Mitteilug der Kommission an den Rat und das Europäische Parlament - Eine Strategie der Gemeinschaft zur Minderung der CO₂ Emissionen von Personenkraftwagen und zur Senkung des durchschnittlichen Kraftstoffverbrauchs

53. HL L 12, 2000.1.18., pp. 16-23.

54. HL L 202, 2000.08.10., pp.1-13.

55. KOM(2002)431 Mitteilug der Kommission an den Rat und das Europäische Parlament - Besteuerung von personenkraftwagen in der Europäischen Union - Handlungsmöglichkeiten auf nationaler und gemeinschaftlicher Ebene [SEK(2002) 858]

56. HL L 49, 2004.2.19., pp.1-8.

44. (Vienna Convention for the Protection of the Ozone Layer)

45. (4) Erwägungsgrund der Verordnung

46. Verordnung 2037/2000/EG über Stoffe, die zum Abbau der Ozonschicht führen (ABl. L 244 vom 29.9.2000, S. 1-24)

47. Art. 3 (früherer Art. 3)

Art. 3 (früherer Art. 3)1) Die Tätigkeit der Gemeinschaft im Sinne des Artikels 2 umfasst nach Maßgabe dieses Vertrags und der darin vorgesehenen Zeitfolge: [...]

u) Maßnahmen in den Bereichen Energie, Katastrophenschutz und Fremdenverkehr.

48. Abs. 2. des Art. 175. (früherer Art. 130s.) des EG-Vertrages

49. ABl. L 237 vom 22.9.1993, S. 28-30

50. ABl. L 114, 27.4.2006, S. 64-85. Diese hat die SAVE-Richtlinie aufgehoben.

51. KOM(95) 689 Mitteilug der Kommission an den Rat und das Europäische Parlament - Eine Strategie der Gemeinschaft zur Minderung der CO₂ Emissionen von Personenkraftwagen und zur Senkung des durchschnittlichen Kraftstoffverbrauchs

52. ABl. L 12, 18.1.2000, S. 16-23

53. ABl. L 202, 10.8.2000, S. 1-13

54. KOM(2002)0431 endg. Mitteilug der Kommission an den Rat und das Europäische Parlament - Besteuerung von personenkraftwagen in der Europäischen Union - Handlungsmöglichkeiten auf nationaler und gemeinschaftlicher Ebene [SEK(2002) 858]

55. ABl. L 49, 19.2.2004., S. 1-8

